

Het beeld verhelderd

Handhavingsactie 2006 op de export van
afgedankte elektrische en elektronische
apparaten

Voorwoord

Met het onderzoek “Buiten beeld” had de VROM-Inspectie in 2004 vastgesteld dat er op grote schaal afgedankte elektrische en elektronische apparatuur illegaal werd geëxporteerd, met milieuproblemen in ontwikkelingslanden tot gevolg. Sindsdien heeft de VROM-Inspectie diverse activiteiten uitgevoerd om dit te stoppen. Zo zijn er bij diverse schakels in de afvalstoffenketen controles uitgevoerd. De VROM-Inspectie heeft daarbij assistentie gekregen van diverse organisaties.

De VROM-Inspectie dankt daarvoor:

- Belastingdienst;
- Douane;
- Politie;
- Organisatie van en deelnemers aan de “Landelijke 24-uurs actie milieuhandhaving 2006”
  - o Infomil;
  - o Servicepunten Handhaving;
  - o Gemeenten;
  - o Provincies.

Naast controles zijn ook andere methoden toegepast om het nalevingsniveau te verhogen. Deze andere methoden hadden met name tot doel om het bewustzijn bij de verschillende actoren in deze afvalketen te verhogen. Zo is er bijvoorbeeld diverse malen publiciteit gegeven aan het probleem. Daarnaast is er met diverse brancheorganisaties samengewerkt om inzicht te krijgen in de afvalketen en daarbij het bewustzijn van bepaalde doelgroepen te verhogen.

Speciale dank gaat daarom uit naar:

- Stichting Nederlandse Verwijdering Metalektro Producten (NVMP);
- Stichting ICT-Milieu;
- Stichting RTA;
- Nederlandse Vereniging van Reinigingsdirecteuren (NVRD);
- Uneto-VNI;
- Brancheorganisatie Kringloopwinkels Nederland (BKN);
- European Electronic Recycling Association (EERA).

Samenvatting

Naar aanleiding van diverse signalen dat afgedankte elektrische en elektronische apparaten illegaal geëxporteerd werden en in niet-OESO-landen milieuproblemen veroorzaakten is de VROM-Inspectie in 2004 met een onderzoek gestart. Uit dat onderzoek bleek dat in de keten van afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA) veel overtredingen werden gepleegd. Grote aantallen afgedankte apparaten kwamen buiten het door de producenten en importeurs opgezette terugnamesysteem terecht en belandden in het illegale circuit. De ingezamelde apparaten werden door detaillisten doorverkocht aan niet geregistreerde inzamelaars. Deze inzamelaars exporteerden deze, voor het merendeel defecte, apparaten in strijd met de wetgeving naar ontwikkelingslanden. Onjuiste verwerking van deze afvalstoffen brengt een hoog gezondheids- en milieurisico met zich mee. Naar aanleiding van deze constatering heeft de VROM-Inspectie deze afvalstroom als prioriteit aangewezen voor 2005 en 2006 met als doel:

“Het stoppen en voorkomen van illegale export van afgedankte elektr(on)ische apparaten van of via Nederland naar niet-Oeso-landen, waarbij het structureel nalevingsniveau wordt verhoogd naar 90% eind 2006”.

In onderhavig rapport worden de activiteiten van 2006 en het verloop van het nalevingsniveau sinds 2004 beschreven. Er is onderscheid gemaakt tussen de afvalketens: garantiegoederen, afgedankte apparatuur en de verwerkingsketen.

Garantiegoederen zijn apparaten die binnen de garantietermijn terugkomen bij de producenten en importeurs. Vaak moeten deze apparaten aangemerkt worden als afval. In 2005 bleek dat veel van deze garantiegoederen in strijd met de EVOA geëxporteerd werden om te laten verwerken of repareren. De meeste betrokken bedrijven waren zich er niet van bewust dat ze overtredingen pleegden. In 2006 is in samenwerking met de brancheorganisaties voorlichting gegeven. Naar aanleiding daarvan heeft een aantal bedrijven kennisgeving gedaan voor export van deze afvalstoffen. Een aantal andere heeft het systeem van inname en doorsturen zodanig aangepast dat er geen sprake meer is van afvalstoffen. Bij controles op uitvoer is repressief opgetreden. Daarbij is de nadruk vooral gelegd op garantiegoederen waarvan het onwaarschijnlijk was dat ze gerepareerd zouden worden. In totaal zijn daarbij twaalf zendingen (145 ton) gestopt.

De keten van afgedankte apparatuur vormde de aanleiding voor uitgebreide handhavingsacties. In 2006 zijn in samenwerking met andere diensten controles uitgevoerd bij detailhandel en inzamelaars/exporteurs. Bij de bezochte detailhandel is geconstateerd dat in vergelijking met voorgaande jaren een kleiner deel (11%) van de bedrijven afvalstoffen afgaf aan niet geregistreerde inzamelaars. De inzamelaars en exporteurs zijn vooraf geselecteerd op waarschijnlijke betrokkenheid bij illegale export. Van deze bedrijven bleken er 5 (28%) illegaal afval te exporteren. Bij controles op uitvoer zijn 32 zendingen (285 ton) gestopt met afgedankte apparaten die men illegaal probeerde te exporteren.

In de verwerkingsketen zijn controles uitgevoerd bij bedrijven die apparatuur ontmantelen voor de collectieve terugnamesystemen van producenten en importeurs. Geconstateerd is dat deze bedrijven door het van kracht worden van verwerkingseisen uit de Europese WEEE-directive de verwerking verder hebben geoptimaliseerd. De nadruk lag bij deze controles op de deelstromen die na ontmanteling vrijkomen. Geconstateerd is dat deze bedrijven de deelstromen juist afgaven. Van een aantal (met name ongevaarlijke) deelstromen was bij deze bedrijven echter niet bekend waar de uiteindelijke eindverwerking plaatsvond. Uit nader onderzoek door de VROM-Inspectie naar de bestemmingen van deze deelstromen zijn geen overtredingen naar voren gekomen. Bij controles op uitvoer zijn bij andere afvalstoffen wel restanten van elektronica aangetroffen. Dit kon ook uit het buitenland afkomstig zijn. Er zijn weliswaar geen overtredingen aangetroffen, gelet op de bepalingen uit de WEEE directive moet wel aangegeven kunnen worden welk percentage van de afvalstoffen nuttig is toegepast. Dit is onmogelijk als er geen gegevens overlegd kunnen worden van de eindverwerking. Diverse Nederlandse en buitenlandse collectieve terugnamesystemen van producenten en importeurs hebben dit ook geconstateerd en proberen dit op te lossen.

Zoals bij de beschrijving van de afzonderlijke ketens is opgenomen zijn er ook controles bij uitvoer uitgevoerd. Dit zijn gerichte controles die voortkomen uit een automatische selectie op basis van informatie die in Douanesystemen is ingebracht. Opvallend is dat bijna tweederde van de zendingen die in strijd met de EVOA uitgevoerd werd afkomstig was uit andere Europese landen.

Uit de vergelijking van de resultaten van 2004 tot 2006 blijkt dat het overtredingspercentage door de handhavingsacties is afgenomen. Bij de detailhandel was in 2004 nog meer dan 60% in overtreding en in 2006 nog 11%. Daarbij is bijvoorbeeld de hoeveelheid ingezamelde televisies met meer dan 50% gestegen. Bij de controles van zeer selectief gekozen bedrijven was in 2005 40% in overtreding en in 2006 nog 28%.

De eindconclusie luidt:

De handhavingsacties van de afgelopen jaren hebben effect gehad en het nalevingsniveau in de keten van afgedankte elektr(on)ische apparaten is sterk verbeterd, waardoor het risico op ongewenste milieu- en gezondheidseffecten in niet-OESO-landen is afgenomen.

1	Inleiding	9
1.1	Aanleiding	9
1.2	Doel	9
1.3	Afbakening	9
1.4	Wettelijk kader	10
1.5	Onderzoeken 2004 en 2005	10
1.6	Aanpak 2006	11
1.7	Indeling	11
2	Keten garantiegoederen	13
2.1	Analyse keten garantiegoederen	13
2.2	Aanpak garantiegoederen	14
3	Keten afgedankte apparatuur	15
3.1	Keten van afgedankte huishoudelijke apparatuur	15
3.2	Keten van afgedankte professionele apparatuur	16
3.3	Aanpak per doelgroep	16
3.3.1	Aanpak detailhandel	16
3.3.2	Aanpak inzamelaars/expoiteurs	17
3.3.3	Aanpak milieustraten en ROS/RSC	18
3.3.4	Aanpak kringloopwinkels	18
3.3.5	Aanpak refurbishmentbedrijven	19
4	Verwerkingsketen	21
4.1	Analyse verwerkingsketen	21
4.2	Aanpak verwerkers	22
5	Overige activiteiten	23
5.1	Controles op uitvoer	23
5.2	Internationale afstemming	24
6	Nalevingsniveau 2004 tot 2006	25
6.1	Afgedankte apparatuur	25
6.2	Uitvoergegevens	26
6.3	Afvalbalans Nederland	26
7	Conclusies en aanbevelingen	27
7.1	Algemene conclusie en aanbevelingen	27
7.2	Conclusie verwerkingsketen	28
7.3	Toezeggingen	28
	Bijlage 1 Afkortingen	29
	Bijlage 2 Wettelijk kader	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Naar aanleiding van diverse signalen dat afgedankte elektrische en elektronische apparaten illegaal geëxporteerd werden en in niet-OESO-landen milieuproblemen veroorzaakten is de VROM-Inspectie in 2004 met een onderzoek gestart. Uit dat onderzoek bleek dat in de keten van afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA) veel overtredingen werden gepleegd. Afgedankte apparaten kwamen buiten het door de producenten en importeurs opgezette terugnamesysteem terecht. De ingezamelde apparaten werden namelijk door vele detaillisten doorverkocht aan niet geregistreerde inzamelaars. Deze inzamelaars exporteerden deze, voor het merendeel defecte, apparaten als tweede hands goederen naar ontwikkelingslanden. Deze overbrenging was veelal in strijd met de Europese Verordening betreffende in-, uit- en doorvoer van afvalstoffen (EVOA). Daarbij veroorzaakte onjuiste verwerking van deze afvalstoffen gezondheids- en milieuproblemen in de ontvangende landen. (*bron: Buiten beeld, maart 2005*). Naar aanleiding van deze constatering heeft de VROM-Inspectie deze afvalstroom als prioriteit aangewezen voor 2005 en 2006.

In 2005 zijn diverse controles en preventieve activiteiten uitgevoerd. Dit resulteerde in een stijging van het nalevingsniveau. Het nalevingsniveau had echter nog niet een adequaat niveau bereikt (*bron: Informatieblad handhaving elektronica, maart 2006*).

Deze rapportage beschrijft met name de activiteiten die in 2006 zijn uitgevoerd. Daarnaast geeft het een algemeen overzicht van de het verloop van het nalevingsniveau sinds 2004.

1.2 Doel

Het doel van deze handhavingsactie was:

"Het stoppen en voorkomen van illegale export van afgedankte elektr(on)ische apparaten van of via Nederland naar niet-Oeso-landen, waarbij het structureel nalevingsniveau wordt verhoogd naar 90% eind 2006".

1.3 Afbakening

Dit project is afgebakend tot apparatuur voor persoonlijk of zakelijk gebruik. Industriële installaties en onderdelen zoals elektriciteitskabel, elektromotoren en transformatoren zijn niet meegenomen.

1.4 Wettelijk kader

De afvalstoffenwetgeving op het gebied van elektrische en elektronische apparatuur (EEA) is zeer uitgebreid. Naast de algemene afvalstoffenbepalingen is er sinds 1999 in Nederland een producenten verantwoordelijkheid voor deze goederen. Onder verantwoordelijkheid van de producenten is een terugnamesysteem voor afgedankte apparatuur opgezet. In 2004 is de Europese regeling "Waste of electrical and electronic equipment" (WEEE-directive) van kracht geworden, die nu het Europees kader vormt voor deze producentenverantwoordelijkheid.

Bij deze handhavingsactie was een relatie met de volgende wet- en regelgeving:

- Wet milieubeheer.
- EVOA (Verordening 259/93).
- WEEE-directive (regeling 2002/96).
- Besluit en Regeling elektrische en elektronische apparatuur (BEA/REA).
- Besluit en regeling inzamelen afvalstoffen (BIA/RIA).
- Europese Verordening betreffende ozonlaag afbrekende stoffen (2037/2000).
- Besluit ozonlaag afbrekende stoffen (Boas).

In bijlage 2 is bovengenoemde wet- en regelgeving nader uitgewerkt, waaronder ook de Nederlandse inzamelstructuur voor elektrische en elektronische apparatuur. Enkele veel gebruikte termen worden hieronder beschreven.

In deze rapportage wordt veelal de term "illegale export" gebruikt, hiermee wordt bedoeld:

- export van afvalstoffen waarvoor een verbod geldt voor de betreffende bestemming of
- export van afvalstoffen zonder vereiste toestemming

1.5 Onderzoeken 2004 en 2005

In 2004 heeft de VI-Zuid een regionaal onderzoek uitgevoerd naar de export van afgedankte elektr(on)ische apparaten. Daaruit bleek dat veel afgedankte apparaten illegaal geëxporteerd werden naar niet-Oeso landen¹. In de hele keten bleken bedrijven zodoende afval af te geven aan niet geregistreerde of vergunde inzamelaars. Deze inzamelaars verkochten de apparaten direct door aan exporteurs of zij exporteerden de apparaten zelf. Uit controles tijdens de overbrenging bleek tussen de 50% en 90% van de aangetroffen apparaten defect te zijn. Gelet op signalen van bevoegde instanties van de landen van bestemming en milieuorganisatie was het zeer aannemelijk dat de defecte apparaten niet milieuhygiënische verantwoord ontmanteld werden.

Naar aanleiding van voornoemd onderzoek is een landelijk handhavingstraject voor 2005 en 2006 opgezet. In 2005 is een preventief traject richting elektrotechnische detailhandel en bevoegde gezagen uitgevoerd. Daarnaast zijn controles in de hele keten uitgevoerd zoals bij detailhandel, inzamelaars, handelaren en exporteurs.

¹ Oeso-landen zijn: Australië, België, Canada, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, IJsland, Ierland, Italië, Japan, Korea, Luxemburg, Mexico, Nederland, Nieuw Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal Slowakije, Spanje, Tsjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten, Zweden, Zwitserland.

Op basis van de inzamelresultaten van de producenten en controlegegevens was wel een verbetering van het nalevingsniveau waargenomen. Dit was echter nog niet op een acceptabel niveau, want:

- nog 29% van de detaillisten gaf afgedankte apparaten af aan niet geregistreerde inzamelaars of niet erkende verwerkers;
- tijdens transport- en uitvoercontroles waren in 2005 nog 69 illegale transporten aangetroffen, waarvan velen afkomstig van niet-geregistreerde en niet-vergunde bedrijven;
- importeurs en handelaren exporteerden defecte garantiegoederen in strijd met de EVOA;
- diverse signalen waren ontvangen dat kringloopwinkels betrokken zouden zijn bij illegale export;
- ICT refurbishmentbedrijven waren betrokken bij illegale export.

1.6 Aanpak 2006

Om de aanpak voor 2006 te bepalen is eerst een ketenanalyse uitgevoerd. De basis daarvoor vormden de onderzoeken van 2004 en 2005. Uit dit onderzoek zijn de volgende drie subketens naar voren gekomen:

- garantiegoederen; van gebruiker terug naar producent;
- afgedankte apparaten; van gebruiker via inzamelpunt naar verwerking of handel;
- verwerking; verwerking en afzet van deelstromen.

Deze ketens zijn nader uitgewerkt in afzonderlijke hoofdstukken. Per subketen is kort ingegaan op de activiteiten en resultaten van voorgaande jaren. Vervolgens is voor de verschillende actoren een “tafel van 11 analyse” uitgevoerd. De “tafel van 11 analyse” is een methode om te achterhalen waarom een bepaalde doelgroep de wetgeving niet naleeft. Op basis van deze analyse is de interventiemethode bepaald.

1.7 Indeling

Na deze inleiding wordt in de hoofdstukken 2, 3 en 4 ingegaan op de genoemde subketens. In hoofdstuk 5 worden de overige activiteiten beschreven. Vervolgens wordt in hoofdstuk 6 het verloop van het nalevingsniveau van 2004 tot 2006 beschreven. Het rapport eindigt met conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 7.

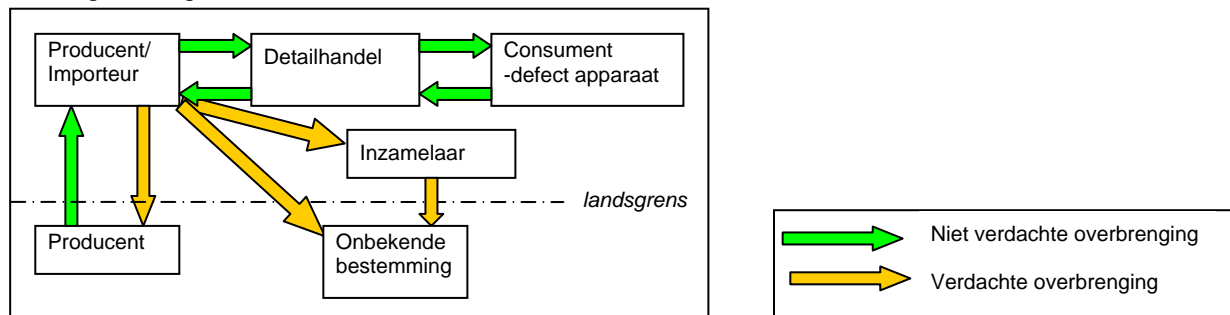

2 Keten garantiegoederen

2.1 Analyse keten garantiegoederen

De producenten en importeurs van elektr(on)ische apparatuur hebben te maken met zogenaamde garantiegoederen. Dit zijn apparaten die binnen de garantietermijn terugkomen van de gebruiker, enerzijds omdat ze defect zijn, anderzijds omdat de klant niet tevreden is. In 2005 is geconstateerd dat deze apparaten regelmatig zonder sortering direct of via opkopers worden geëxporteerd naar Azië en Afrika. Als de apparaten niet terug gaan naar de oorspronkelijke gebruiker moeten ze volgens Nederlands beleid aangemerkt worden als afvalstof.

Keten garantiegoederen

Uit de controles van de VROM-Inspectie in 2005 bleek dat er garantiegoederen geëxporteerd werden die waarschijnlijk wel gerepareerd zouden worden en garantiegoederen die waarschijnlijk niet gerepareerd zouden worden. Dit onderscheid kwam voort uit kenmerken op de apparaten, de wijze van verpakken en de documentatie (bijv. testrapporten).

De belangrijkste doelgroep bij garantiegoederen zijn de producenten en importeurs. Gebleken was dat deze niet op de hoogte waren van de wettelijke bepalingen betreffende garantiegoederen. Gelet op hun grote naamsbekendheid en de maatschappelijke controle werd verwacht dat deze bedrijven niet geassocieerd willen worden met illegale export. Het naleven van wet- en regelgeving betekent echter een grote administratieve last en/of een gehele wijziging van het logistieke proces.

2.2 Aanpak garantiegoederen

Gelet op bovenstaande analyse is vooral voor een preventieve aanpak gekozen. In overleg met het Directoraat-Generaal Milieu, Directie Stoffen, Afval en Straling (DGM/SAS) en uitvoeringsorganisatie SenterNovem heeft de VROM-Inspectie de importeurs en producenten aangeschreven. De uitvoerders van de terugnamesystemen (NVMP, ICT-Milieu, RTA) hebben medewerking verleend bij de verspreiding van de brief.

Diverse producenten en importeurs hebben aangegeven dat zij hun logistieke proces aanpassen naar aanleiding van deze aanschrijving. Met een aantal brancheorganisaties is nadere afstemming geweest over de interpretatie van de afvalstoffenwetgeving.

Bij de controles op uitvoer is de aandacht vooral gelegd op garantiegoederen die waarschijnlijk niet gerepareerd zouden worden, omdat deze het grootste milieurisico hebben (zie par. 5.1).

Aangezien deze acties in de tweede helft van 2006 hebben plaatsgevonden is het totale effect bij het uitkomen van dit rapport nog niet zichtbaar.

3 Keten afgedankte apparatuur

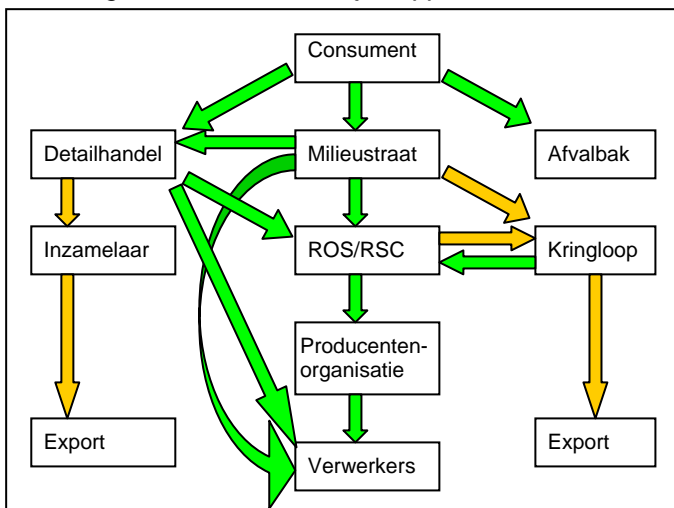
In dit hoofdstuk wordt van afgedankte huishoudelijke en professionele apparatuur de keten van afgifte tot be- of verwerking beschreven met daarbij de aanpak in 2006.

3.1 Keten van afgedankte huishoudelijke apparatuur

Dit is de keten die na het onderzoek in 2004 de aanleiding vormde voor uitgebreider onderzoek. Geconstateerd was dat het opgezette terugnamsysteem werd misbruikt door de handel. De detailhandel die de afgedankte apparaten gratis af kan geven aan de terugnamsystemen van de producenten en importeurs, verkocht deze veelal in strijd met de wet- en regelgeving aan niet geregistreerde inzamelaars. Deze inzamelaars exporteerden de apparaten zonder sortering of reparatie naar Afrika en Azië. De drijfveer voor detailhandel en inzamelaars was meestal het financieel voordeel en soms gemakzucht. In 2005 was al een verbetering zichtbaar. Minder detaillisten gaven apparaten af aan niet geregistreerde inzamelaars en inzamelaars hadden zich laten registreren en waren apparaten gaan repareren en sorteren.

Bij de milieustraten en regionale overslag stations (ROS) zijn bij eerdere controles geen onjuiste afgifte aan niet geregistreerde inzamelaars geconstateerd. Wel geven deze organisaties (legaal) groot witgoed af aan geregistreerde metaalinzamelaars en gaat een deel naar kringloopwinkels. De betrokkenheid van kringloopwinkels kwam ook bij controles op export naar voren. De mate van betrokkenheid was nog onduidelijk.

Keten afgedankte huishoudelijke apparatuur

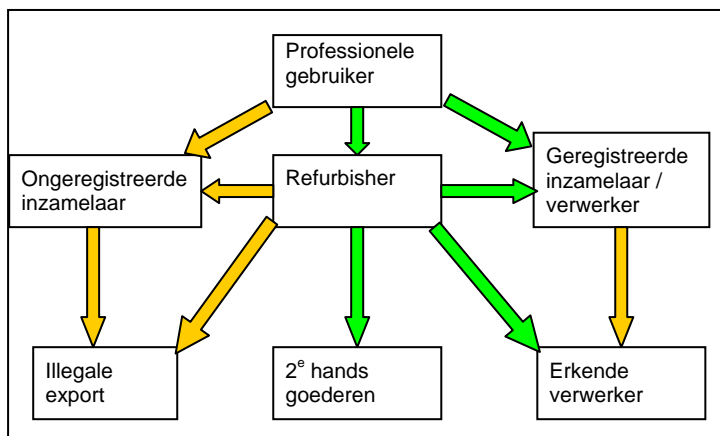
3.2 Keten van afgedankte professionele apparatuur

De grootste groep apparaten die hieronder valt en problemen kan geven voor export is de bedrijfs-ICT, zoals computers en beeldschermen. Vaak zijn deze apparaten nog niet zo oud (3 tot 5 jaar) en werkt het grootste gedeelte nog. Opgemerkt moet worden dat het juist bij deze apparaten lastig te bepalen is of er sprake is van afvalstof of niet. Dit moet per geval beoordeeld worden.

De meeste apparaten kunnen nog goed opgewerkt worden tot bruikbare computers bij zogenaamde refurbishment-bedrijven. Dit zijn bedrijven die over het algemeen de apparaten uitgebreid testen en weer zo goed als nieuw in de markt zetten. Er zijn echter ook inzamelaars/expoiteurs die de apparaten opkopen en zonder bewerking exporteren, deels voor hergebruik maar voor een groot deel ook voor terugwinning van kostbare metalen. Een derde groep vormen de refurbishmentbedrijven die deels apparaten opwerken, maar ook defecte apparaten exporteren.

De reden van niet naleven bij goedwillende refurbishmentbedrijven is meestal onvoldoende kennis van wet- en regelgeving en daarbij accepteert men vaak niet dergelijke apparaten als afvalstof aangemerkt moeten worden. Bij de tweede en derde groep is het financieel voordeel de reden van niet naleven.

Keten van afgedankte bedrijfs-ICT

3.3 Aanpak per doelgroep

3.3.1 Aanpak detailhandel

De detailhandel is in 2005 uitgebreid geïnformeerd over de wet- en regelgeving, met name over de verplichting om afvalstoffen af te geven aan geregistreeerde inzamelaars of vergunde verwerkers. Bedrijven die in 2006 de wet nog overtraden deden dit willens en wetens. Er is daarom gekozen voor repressieve handhavings- middelen, namelijk het uitvoeren van controles en bestuurs- en strafrechtelijk optreden tegen overtredingen.

Voorgaande jaren zijn de controles op de detailhandel, in het kader van het ketenonderzoek, hoofdzakelijk uitgevoerd door de VROM-Inspectie. Op grond van de Wet milieubeheer heeft het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente de primaire bevoegdheid om op te treden tegen overtredingen bij deze bedrijven. Gemeenten zijn door de VROM-Inspectie in 2005 ook uitgebreid geïnformeerd over het probleem en het wettelijk kader rond deze afvalketen.

In overleg met de organisatie van de “Landelijke 24-uurs actie milieuhandhaving” is ervoor gekozen om de gemeentelijke toezichthouders tijdens deze actie de controles bij de detailhandel uit te laten voeren. Na een landelijke instructiebijeenkomst zijn op 1 en 2 juni 2006 door het hele land controles uitgevoerd. Tijdens de actie zijn 105 detaillisten bezocht die onder de doelgroep vielen. Hiervan bleken er 12 (11%) nog steeds apparaten af te geven aan niet geregistreerde inzamelaars. Tegen deze bedrijven is strafrechtelijk en/of bestuursrechtelijk opgetreden.

Administratief bleek er bij de winkels nog wel het een en ander te verbeteren. Het merendeel bleek namelijk de algemene bepaling voor registratie van afvalstoffen uit de Wet milieubeheer niet of onvoldoende bij te houden. Hiertegen is door de betreffende gemeenten opgetreden.

Onder deze 105 bezochte winkels bevonden zich ook winkels die deel uit maakten van grotere winkelketens met centrale distributiecentra. De VROM-Inspectie heeft deze centrale distributiecentra gecontroleerd en daarbij geen overtredingen aangetroffen.

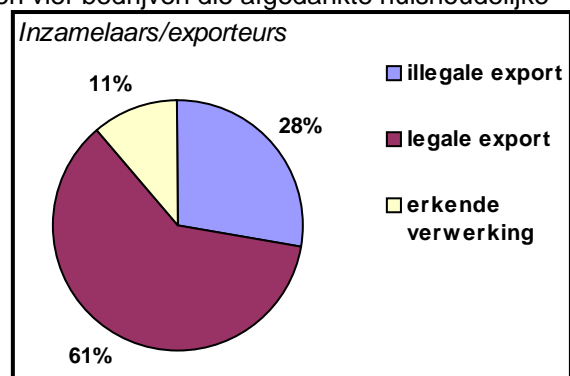
Opgemerkt moet worden dat een groot deel van de detaillisten een deel of alle voornamelijk uit metalen bestaande apparaten (wasmachines, ovens etc.) verkoopt aan geregistreerde metaalinzamelaars. Enkele van deze afvalstromen zijn gevolgd. Geconstateerd is dat deze afvalstoffen uiteindelijk bij dezelfde of vergelijkbare verwerkers terecht kwamen als de apparaten die aan de collectieve stichtingen van producenten en importeurs waren afgegeven. Met deze werkwijze is er geen sprake van overtreding.

3.3.2 Aanpak inzamelaars/expoiteurs

Bedrijven die na de publiciteit van afgelopen jaren nog de wet- en regelgeving overtreden doen dit bewust en accepteren de kans om gestraft te worden. Bij deze bedrijven waren controles dan ook het beste middel om te interveniëren.

Voor de selectie van de bedrijven is een analyse gemaakt van de uitvoeraangiften van 2005 en controles en signalen van de VROM-Inspectie. Daaruit zijn 31 bedrijven naar voren gekomen die mogelijk elektronica afval hebben geëxporteerd. Deze bedrijven zijn gezamenlijk met de Belastingdienst gecontroleerd, om ook op de naleving van fiscale wetgeving toe te kunnen zien.

Bij vijf bedrijven werd geconstateerd dat ze illegaal defecte apparaten geëxporteerd hadden. Hieronder bevond zich een refurbishment-bedrijf voor computers en vier bedrijven die afgedankte huishoudelijke apparaten opkochten en zonder reparatie of sortering doorverkochten. Elf bedrijven kochten defecte apparaten in en verkochten deze na reparatie of sortering. Diverse van deze bedrijven bleken in het verleden wel defecte apparaten te hebben geëxporteerd, maar hadden hun werkwijze inmiddels verbeterd. Twee bedrijven waren erkende metaalverwerkers die afgedankte wasmachines verwerkten. Tegen de overtreders is strafrechtelijk opgetreden.

Van de overige 13 bedrijven vielen er 5 buiten de doelgroep omdat ze alleen nieuwe producten of tweede hands auto's verkochten. De 8 resterende waren reeds opgeheven of betroffen individuele personen die onvindbaar waren.

Samenvattend: van de bezochte bedrijven die onder de doelgroep vielen was 28% betrokken bij illegale export.

3.3.3 Aanpak milieustraten en ROS/RSC

Zoals in paragraaf 3.1 is beschreven waren er bij eerdere onderzoeken geen overtredingen met onjuiste afgiften bij deze doelgroep geconstateerd. In mei 2006 hebben NVMP en ICT milieu het logistieke proces van het terugnamesysteem enigszins aangepast. Voorheen waren er circa 60 ROS'en, door aanpassing van het logistieke systeem zijn er 12 Regionale Sorteercentra (RSC) overgebleven.

Gelet op de eerdere constatering en de wijziging van het terugnamesysteem heeft de VROM-Inspectie in 2006 zelf geen acties ondernomen richting milieustraten, ROS'en en RSC's. De provincies hebben als bevoegd gezag tijdens de "Landelijke 24-uurs actie milieuhandhaving" wel diverse milieustraten gecontroleerd. Daarbij zijn geen overtredingen met onjuiste afgifte naar voren gekomen.

3.3.4 Aanpak kringloopwinkels

Om een beter zicht te krijgen op de doelgroep kringloopwinkels is een inventarisatie uitgevoerd. Hiervoor is de informatie gebruikt van 5 eerder bezochte winkels en zijn tevens 17 andere winkels bezocht. Geconcludeerd is dat er een aanmerkelijk verschil is tussen de profit en non-profit bedrijven

De non-profit bedrijven krijgen meestal afgedankte apparaten aangeleverd door particulieren. Sommige van deze bedrijven zijn gevestigd bij een milieustraat. Deze bedrijven streven een zo hoog mogelijk producthergebruik na. Een groot deel van de activiteiten bestaat zodoende uit reparatie. De niet te repareren apparaten worden afgegeven aan de milieustraat of het RSC. Doordat deze bedrijven direct van particulieren innemen hoeven ze niet landelijke lijst geregistreerd te zijn en is toestemming van het college van burgemeester en wethouders van de betreffende gemeente voldoende. Ondanks dat de activiteiten meestal kleinschalig zijn en een beperkte milieu-impact hebben was wel een melding of inrichtingsvergunning Wet milieubeheer nodig. De kringloopbedrijven bij milieustraten waren gedekt door de vergunning van de milieustraat. De overige hadden een melding Besluit beheer opslag en transportbedrijven milieubeheer of Besluit detailhandel en ambachtsbedrijven milieubeheer gedaan. Bij enkele bedrijven dekten de melding niet alle activiteiten, zoals inname en bewerking van afgedankte apparatuur.

De profit bedrijven zamelen zelf actiever in of kopen afgedankte apparaten op. Een aantal is tevens actief in inzameling van andere afvalstoffen. Ze zijn over het algemeen goed bekend met de afvalstoffenregelgeving. Vrijwel alle bedrijven die zelf inzamelen staan geregistreerd als afvalinzamelaar. Producthergebruik is bij deze bedrijven vaak ondergeschikt aan de omzet en winst. Ook bij deze groep dekten bij een aantal bedrijven de melding Wet milieubeheer niet alle activiteiten. Eén bedrijf dat zich kringloopwinkel noemde had als hoofdactiviteit het ontmantelen van de apparaten om de waardevolle metalen te verkopen. Er was hier zodoende sprake van een echte afvalverwerker zonder inrichtingsvergunning Wet milieubeheer.

Op basis van de inventarisatie wordt niet verwacht dat er op grote schaal afgedankte apparaten die niet gerepareerd zijn via kringloopwinkels geëxporteerd worden.

Wel is geconstateerd dat er veel onbekendheid en onduidelijkheid is over de vergunnings situatie. De wetgeving op dit punt zowel voor bedrijven als het bevoegd gezag tamelijk ingewikkeld. Het gevolg daarvan is dat kringloopwinkels soms niet over de juiste vergunning beschikken. DGM/SAS is voornemens deze onduidelijkheden op te lossen voor de non-profit kringloopbedrijven in het nieuwe "Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer".

Met Brancheorganisatie Kringloopwinkels Nederland (BKN) is afgestemd dat na publicatie van het nieuwe Besluit een voorlichtingstraject volgt om bij betrokken bedrijven de kennis van de wet- en regelgeving te verhogen.

3.3.5 Aanpak refurbishmentbedrijven

Om het grijze circuit bij de refurbishmentbedrijven te verkleinen was het van belang om aan hen helder te maken wat de wettelijke bepalingen zijn. Aangezien dit veelal bedrijven zijn die binnen heel Europa apparaten opkopen was het van belang om op Europees niveau het kader aan te geven. Om meer zicht te krijgen is met een aantal bedrijven gesproken.

De Correspondents Guideline on export of WEEE moet deze bedrijven meer duidelijkheid geven (zie par. 5.2). Na publicatie van dit document (verwachting maart 2007) zal dit aan betrokken bedrijven worden toegezonden.

De bedrijven waarbij een vermoeden bestond van illegale export zijn meegenomen bij de controles van inzamelaars/exporteurs (zie par. 3.3.2).

4 Verwerkingsketen

In dit hoofdstuk wordt de keten beschreven vanaf het moment dat afgedankte apparaten bij de eerste afvalverwerker terecht zijn gekomen.

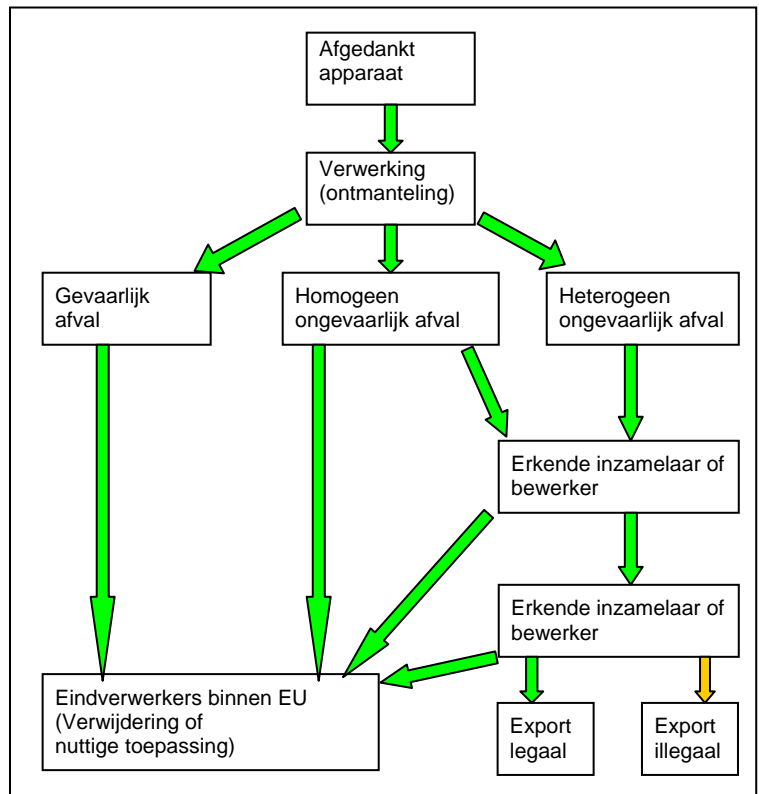
4.1 Analyse verwerkingsketen

De uitvoerders van de terugnamesystemen hebben contracten afgesloten met een aantal erkende verwerkers. De verwerkers voor de collectieve systemen kunnen onderverdeeld worden in de metaalshredders en ontmantelingsbedrijven.

De metaalshredders ontvangen vooral groot witgoed dat met andere metaalhoudende afvalstoffen (zoals auto's) vermalen wordt. De belangrijkste deelstromen zijn ferro, non ferro en restafval.

Bij de ontmantelingsbedrijven worden zowel apparaten met als zonder gevaarlijke stoffen verwerkt. Bij de ontmantelingsbedrijven komen diverse gevaarlijke en niet gevaarlijke deelstromen vrij.

Keten van verwerking

4.2 Aanpak verwerkers

De afvalstromen die bij ontmantelingsbedrijven bewerkt worden hebben een groter potentieel milieurisico dan de metaalverwerkers, omdat er een diversiteit aan gevaarlijke en ongevaarlijke deelstromen vrijkomt.

In dit onderzoek zijn daarom controles uitgevoerd bij 4 belangrijkste ontmantelingsbedrijven. Deze bedrijven moeten sinds mei 2006 voldoen aan de verwerkingstandaarden die beschreven staan in Annex II en III van de WEEE directive. Internationaal is er nog enige discussie in hoeverre de voorgeschreven technieken vervangen mogen worden door vergelijkbare of betere technieken. Om deze reden is alleen onderzocht of aan de hoofdlijnen van de Annex II en III voldaan werd. Geconstateerd is dat de bedrijven door het van kracht worden van de nieuwe bepalingen verbeteringen hebben ingezet. Hierbij is te denken aan het overkappen van de opslagplaatsen en het verminderen van verontreinigingen in de monostromen.

Bij alle vier de ontmantelingsbedrijven werden gevaarlijk componenten als kathodeglas, CFK's en batterijen direct verwijderd. Deze gevaarlijke componenten worden afgezet bij eindverwerkers die het verwijderen of bewerken tot direct inzetbare grondstoffen.

De apparaten waaruit de gevaarlijke componenten zijn verwijderd worden vervolgens gescheiden in diverse mono- en heterogene afvalstoffen. Dit scheiden gebeurt deel handmatig en deels mechanisch. Bij het mechanisch scheiden worden de apparaten vermalen, om vervolgens met verschillende technieken de kleine fracties weer uit te sorteren.

De kwaliteit van de verschillende deelstromen is zeer verschillend. Zo komt er bijvoorbeeld een deelstroom van 100% koper vrij. Echter, de meeste deelstromen bevatten nog kleine of grotere hoeveelheden verontreiniging, waardoor ze niet direct als grondstof ingezet kunnen worden. De meeste deelstromen gaan zodoende niet direct naar eindverwerkers, maar naar metaal- of kunststofverwerkers of handelaren. Deze verkopen de afvalstof veelal met of zonder bewerking weer door. Deze deelstromen worden daarbij ook vermengd met deelstromen van andere oorsprong. Dit doorverkopen, bewerken, mengen gebeurt vaak meerdere malen voordat de afvalstof bij een eindverwerker terecht komt.

De gecontroleerde bedrijven gaven de afvalstoffen af aan vergunde verwerkers of inzamelaars en waren dus niet in overtreding. Echter door bovenvermelde werkwijze is het nauwelijks te achterhalen op welke locaties binnen of buiten Europa bewerkingen plaatsvinden. Van belang daarbij is dat ook niet vastgesteld kan worden of de gehele verwerking voldoet aan Annex II en III van de WEEE directive.

Het WEEE-forum² en de European Electronic Recycling Association (EERA) hebben dit probleem ook gesignaleerd. Voor hen speelt tevens mee dat de producenten jaarlijks aan de overheid, in Nederland VROM, het percentage nuttig toegepast materiaal moeten melden. Dit is niet mogelijk als de tussen- en eindverwerkers onbekend zijn. Daarbij mogen de hoeveelheden die buiten de EU nuttig zijn toegepast alleen meegeteld worden als aangetoond is dat de verwerking voldoet aan Annex II en III. Door het WEEE forum is een meldingssysteem (Reptool) ontwikkeld om dit probleem in de toekomst op te lossen.

² WEEE-forum is een platform waarbij diverse (inter)nationale collectieve terugnamesystemen van producenten en importeurs zijn aangesloten. Het WEEE-forum heeft tot doel ervaringen uit te wisselen om terugnamesystemen te optimaliseren.

5 Overige activiteiten

5.1 Controles op uitvoer

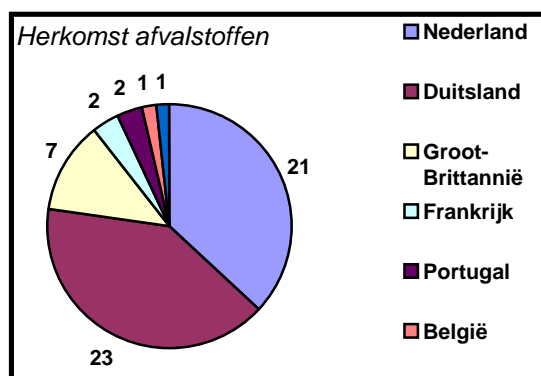
Naast de in voorgaande hoofdstukken beschreven activiteiten per subketen, zijn er ook controles uitgevoerd bij de export. Deze controles worden hoofdzakelijk uitgevoerd door de politie en douane. Gedurende het hele jaar worden regelmatig transportcontroles uitgevoerd. De VROM-Inspectie heeft politie en douane verzocht extra oplettend te zijn voor transporten met elektronica-afval.

Door de Douane worden tevens zeer selectieve controles uitgevoerd. Bij het reguliere toezicht op in- en uitvoer van goederen wordt ook onderzoek gedaan naar afvalstoffen. Met behulp van een geautomiseerd systeem worden afvalstoffen die mogelijk in strijd met de EVOA worden uitgevoerd direct geselecteerd voor controle. In dit systeem is ook data over elektronica-afval opgenomen. Bij een vermoedelijke overtreding schakelt de Douane de VROM-Inspectie in.

In 2006 zijn op deze wijze 57 overtredingen van export van elektronica-afval aangetroffen. Het merendeel (32 partijen, 285 ton) had betrekking op door handelaren ingezamelde apparaten. Bij drie partijen zijn tevens gestolen goederen van hoge waarde aangetroffen (o.a. auto's).

Een kleiner deel (12 partijen, 145 ton) betrof garantiegoederen. De overige (13 partijen 956 ton) waren restanten van de verwerking van apparaten. Deze restanten waren niet afkomstig van de gecontroleerde ontmantelingsbedrijven (zie par. 4.2)

Opvallend is dat bijna tweederde van de overtredingen betrekking had op partijen die afkomstig waren uit andere landen en die via Nederland de EU verlieten. Dit kan zelfs toenemen, doordat op dit moment in heel Europa terugnamesystemen opgezet worden, waar de illegale handel misbruik van zou kunnen maken.

Uit diverse interviews met de handhavers van VROM-Inspectie en Douane blijkt dat steeds minder overtredingen worden aangetroffen. Waar voorheen de overtredingen voor het "opraperen" lagen, moet nu echt selectief te werk worden gegaan. Met name wordt gewezen op de transporten van oude (vracht)auto's vol geladen met gebruikte goederen naar Afrika³. Enkele jaren terug bevatte een zeer groot deel van deze (vracht)auto's afgedankte elektr(on)ische apparaten.

³ Naast deze actie heeft de VROM-Inspectie de afgelopen jaren ook specifiek acties gevoerd op de export van afvalstoffen via de haven van Amsterdam naar Afrika.

Tegenwoordig is dat veel minder. Enkele notoire overtreders blijven echter steeds terugkomen, deze halen de apparaten vaak uit het buitenland. Daarbij hebben deze bedrijven vaak geen vaste opslaglocatie. Van een aantal van deze bedrijven heeft de verantwoordelijke persoon geen Nederlandse nationaliteit en geen vaste verblijfplaats in Nederland.

5.2 Internationale afstemming

Op diverse vlakken is in Europees verband samengewerkt.

Zoals in hoofdstuk 1 is beschreven is het bij de handhaving van afvalstoffenwetgeving altijd van belang om te bepalen of er sprake is van een afvalstof. Ook in andere landen speelde deze vraag. Het EVOA correspondentenoverleg heeft daarom in 2006 een "Correspondents Guideline on export of WEEE" voorbereid. De VROM-Inspectie heeft vanuit haar ervaring input geleverd aan deze richtlijn. De richtlijn wordt in maart 2007 gepubliceerd.

De federale overheid in België was bezig met de ontwikkeling van een handhavingsprotocol voor export van afgedankte elektr(on)ische apparatuur. Ook hierbij heeft de VROM-Inspectie assistentie verleend.

Met Inspectiedienst van Groot-Brittannië (Environmental Agency) zijn afspraken gemaakt over gezamenlijk optreden tegen sluikhandel van onder andere elektronica afval.

6 Nalevingsniveau 2004 tot 2006

In dit hoofdstuk worden de resultaten van 2004, 2005 en 2006 met elkaar vergeleken om inzicht te krijgen in het verloop van nalevingsniveau.

6.1 Afdankte apparatuur

Het nalevingsniveau bij de detailhandel is sinds de aanvang van de controles sterk gestegen. Bij de eerste controles in 2004 gaf een ruime meerderheid van de detaillisten (>60%) op onjuiste wijze afgedankte apparaten af. In 2005 was dat percentage al enorm gedaald (29%). Bij de controles in 2006 gaf nog 11% van de bezochte bedrijven af aan niet geregistreerde inzamelaars of niet vergunde inrichtingen.

Bij de eerste controles in 2004 waren het zowel de zelfstandige als de grote winkelketens die de afgedankte apparaten onjuist afgaven. De winkels die nu nog onjuist afgeven waren hoofdzakelijk kleine zelfstandigen. Bij de grote winkelketens met centrale inzameling zijn geen onjuiste afgiftes aangetroffen. Dit is van groot belang, aangezien zij een groot marktaandeel hebben op de hoeveelheid apparaten die ingenomen wordt.

Bovengenoemde trend wordt ondersteund door de inzamelgegevens van NVMP, waaruit blijkt dat de inzameling van apparaten met gevaarlijke componenten groeit. De inzameling van koel- en vriesapparatuur stijgt sinds het systeem is opgezet licht. De inzameling van televisies is sterk gestegen, sinds 2003 met meer dan 50%.

In 2004 is vastgesteld dat minimaal 20% van de televisies illegaal werd geëxporteerd. Met de huidige gegevens, zoals stijging van inzamelgegevens en informatie van gecontroleerde inzamelaars, is het vermoeden dat dit percentage destijds veel hoger lag tot rond circa 35%⁴.

Zowel uit de controlegegevens als de inzamelgegevens van NVMP blijkt dat veel groot witgoed aan erkende metaalhandel wordt afgegeven in plaats van aan het terugnamesysteem van producenten en importeurs. In 2005 en 2006 is er een jaarlijkse afname van circa 10% aan ingezameld groot wit- en bruingoed. Dit is echter niet in strijd met de wet- en regelgeving.

Van de bezochte inzamelaars/exporteurs bleek in 2006 28% in overtreding te zijn, terwijl dat bij een vergelijkbare selectie in 2005 nog 40% was.

⁴ Exacte gegevens zijn niet bekend omdat vele andere factoren van belang zijn, zoals televisieverkoop, acties door gemeenten, detailhandel etc.

6.2 Uitvoergegevens

In 2004 waren er in het geautomatiseerde systeem van de douane nog geen data ingevoerd voor selectie van afgedankte elektrische en elektronische apparaten. In 2005 zijn in totaal 69 partijen met afgedankte apparaten gestopt met een totale massa van ongeveer 1000 ton. In 2006 zijn 44 zendingen met afgedankte apparaten gestopt met een totale massa van 430 ton. Het aantal constatering is ongeveer met een derde afgenomen, terwijl de totale massa meer dan gehalveerd is. De partijgrootte is dus gemiddeld kleiner geworden. Dit komt overeen met de signalen dat vooral kleinere handelaren nog de wetgeving overtreden.

Er is daarnaast getracht om op basis van alle uitvoeraangiftes inzicht te krijgen in de totale hoeveelheid uitgevoerde afgedankte apparaten. Het bleek echter onmogelijk te zijn deze gegevens voldoende te valideren om voldoende gefundeerde uitspraken te doen. Het belangrijkste probleem daarbij is dat er geen goederencodes zijn voor afgedankte apparaten. Daardoor staan nieuwe, herbruikbare en afgedankte apparatuur door elkaar. Bij de selectie van inzamelaars/expoiteurs was al naar voren gekomen dat diverse uitvoeraangiftes die vermoedelijk betrekking hadden op afval uiteindelijk toch betrekking hadden op producten. Daarbij is het bekend dat veel kleinere partijen als verhuisgoederen worden verscheept en dat auto's voor export ook vaak geladen zijn met apparaten.

6.3 Afvalbalans Nederland

Om meer inzicht te krijgen in het verloop van het nalevingsniveau is geïnterviewd of het mogelijk was een afvalbalans te maken van het vrijkomende elektronica-afval in Nederland. Al snel bleek dat er onvoldoende data beschikbaar is om deze balans op te maken.

De hoeveelheid is bekend bij de producenten en importeurs. Het is echter niet bekend of particulieren en bedrijven die nieuwe apparatuur kopen een vergelijkbare hoeveelheid oude apparatuur afdanken. Een voorbeeld daarvan is de enorme verkoop van platte televisieschermen in 2006. Veelal werden deze aangeschaft vanuit esthetisch oogpunt en niet als vervanging van een defect apparaat. Daarbij is er geen centrale registratie van afgifte door particulieren en afgifte door detailhandel en milieustraten⁵.

⁵ Deze afgifte is uitgezonderd in het Besluit melden en registreren.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Algemene conclusie en aanbevelingen

Op basis van de resultaten van afgelopen 3 jaar wordt de volgende conclusie getrokken:

De handhavingsacties van de afgelopen jaren hebben effect gehad en het nalevingsniveau in de keten van afgedankte elektr(on)ische apparaten is sterk verbeterd, waardoor het risico op ongewenste milieu- en gezondheidseffecten in niet-OESO-landen is afgenomen.

Het doel van de actie was het nalevingsniveau te verhogen naar meer dan 90%. Gebleken is dat er onvoldoende data voorhanden is om dit te berekenen. Uit een grove schatting komt wel het vermoeden naar voren dat het nalevingsniveau eind 2006 hoger was dan 90%.

Duidelijk is echter ook dat het nalevingspercentage geen 100% is. Door sommige zelfstandige detaillisten worden nog afgedankte apparaten aan niet geregistreerde inzamelaars afgegeven. Er zijn nog inzamelaars actief die niet geregistreerd zijn afgedankte apparaten illegaal naar niet-Oeso-landen verscheppen. Dit zijn vaak individuen van Nederlandse of buitenlandse afkomst zonder vaste bedrijfslocatie die veelal in wat kleinere partijen handelen.

Het merendeel van de illegale transporten vangt aan in andere Europese landen, waarbij Nederland alleen doorvoerland is.

Algemene aanbevelingen

Het blijft financieel een zeer aantrekkelijke handel, waardoor de kans bestaat dat inzamelaars/exporteurs in hun oude werkwijze terugvallen en er nieuwe spelers op de markt komen. Om het nalevingsniveau op pijl te houden en mogelijk te verhogen worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Gerichte controles op uitvoer voortzetten (*VROM-Inspectie, Douane*).
2. Actief reageren op signalen en ontwikkelingen (*VROM-Inspectie*).
3. Bij aantreffen overtredingen onderzoek uitvoeren naar herkomst en bestemming en bestuurs- en strafrechtelijk optreden tegen alle overtreeders in de keten (*VROM-Inspectie, provincies, gemeenten, Openbaar Ministerie, politie*).
4. Bij reguliere controles bij detailhandel, milieustraten, RSC's moet het bevoegd gezag aandacht blijven houden op afgifte van afvalstoffen (*gemeenten, provincies*).
5. In 2008 een steekproef uitvoeren bij inzamelaars/exporteurs (*VROM-Inspectie*).
6. In IMPEL-TFS⁶ een voorstel doen voor een internationaal project op export van elektronica-afval (*VROM-Inspectie*).

⁶ IMPEL is een netwerk van Europese handhavingsorganisaties, het cluster TFS richt zich specifiek op grensoverschrijdend vervoer van afvalstoffen.

7.2 Conclusie verwerkingsketen

Met betrekking tot de verwerkingsketen wordt de volgende conclusie getrokken:

Verwerkers geven afvalstromen af aan erkende verwerkers, er is echter onvoldoende zicht op de eindverwerking van een gedeelte van de deelstromen, waardoor er een kans bestaat dat ze in strijd met de EVOA worden geëxporteerd.

7. Er moet bevorderd worden dat VROM de juiste gegevens omtrent percentages nuttige toepassing krijgt van de producenten en importeurs. Dit kan door een toetsende en adviserende rol bij de ontwikkeling van Reptool (DGM/SAS).
8. Indien verwerkers of producentenorganisaties onjuiste gegevens verstrekken aan DGM/SAS moet handhavend opgetreden worden (*VROM-Inspectie*).

7.3 Toezeggingen

Naaste de hierboven beschreven aanbevelingen is nog een aantal toezeggingen gedaan die in 2007 uitgevoerd moeten worden:

9. Kringloopwinkels informeren bij inwerkingtreding van het Besluit algemene regels milieubeheer (*DGM/SAS in samenwerking met VROM-Inspectie, BKN*).
10. Na publicatie van de "Correspondents Guideline on export of WEEE", deze actief bekend maken in de branche (*DGM/SAS, in samenwerking met VROM-Inspectie*).

Bijlage 1 Afkortingen

AEEA	Afgedankte Elektrische en Elektronische Apparatuur
AmvB	Algemene maatregel van Bestuur
Bea/Rea	Besluit beheer elektrische en elektronische apparatuur/ Regeling beheer elektrische en elektronische apparatuur
BIA/RIA	Besluit inzamelen afvalstoffen/ Regeling inzamelaars, vervoerders, handelaars en bemiddelaars van afvalstoffen
BKN	Brancheorganisatie Kringloopwinkels Nederland
BOAS	Besluit ozonlaag afbrekende stoffen
DGM/SAS	Directoraat Generaal Milieu, Directie Stoffen, Afval en Straling DGM/SAS
EVOA	Europese Verordening betreffende in-, uit en doorvoer van afvalstoffen
EEA	Elektrische en Elektronische Apparatuur
EERA	European Electronic recycling Association
IMPEL/TFS	Implementation and Enforcement of Environmental Law network / cluster transfrontier shipment of waste
NVMP	Stichting Nederlandse Verwijdering Metalektro Producten
NVRD	Nederlandse Vereniging van Reinigingsdirecteuren
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
ROS/RSC	Regionaal overslag station/ regionaal sorteercentrum
RTA	Stichting recycling technologische apparatuur
WEB	Besluit beheer Wit- en Bruingoed
Wm	Wet milieubeheer
WEEE	Waste of electrical and electronic equipment

Bijlage 2 Wettelijk kader

In deze bijlage wordt een samenvatting weergegeven van de wettelijke bepalingen die van belang zijn geweest bij de uitvoering van het onderzoek. Opgemerkt moet worden dat onderstaande weergave niet volledig is en hieraan geen rechten ontleend kunnen worden. Voor de volledige wettelijke teksten zijn terug te vinden op de website www.wetten.nl.

Wet milieubeheer

De Wet milieubeheer vormt de raamwetgeving voor alle wet- en regelgeving op milieugebied. Het beschrijft onder andere de algemene bepalingen met betrekking tot afvalstoffen en milieuvergunningen voor inrichtingen.

Afvalstof

Met betrekking tot de definitie afvalstof is er bij AEEA er vaak onduidelijkheid of er sprake is van afval of een tweedehands product. Gedurende de handhavingactie is continu gekeken naar de laatste nationale en Europese jurisprudentie. Bij onduidelijke zaken heeft afstemming met de beleidsdirectie van het Ministerie van VROM plaatsgevonden.

Er moet sprake zijn van het “zich ontdoen” van het apparaat. In het algemeen kan worden gesteld dat er sprake is van ontdoen, als de apparatuur niet bestemd is voor direct hergebruik voor het oorspronkelijke doel. Een belangrijke uitspraak hierin is de Humana zaak (RvSt 28-01-03, zaak 200206958/1). Als particulieren gebruik maken van de inzamelmogelijkheden op basis van het Besluit beheer elektrische en elektronische apparaten (Bea) is er zodoende sprake van het zich ontdoen. Bij het doorverkopen van (H) CFK houdende koelkasten is er gelet op het handelsverbod te allen tijde sprake van ontdoen.

Als de ingezamelde apparaten worden gesorteerd, waarbij de werkende apparaten worden verhandeld voor gebruik met het oorspronkelijke doel is er geen sprake meer van een afvalstof. De werkende apparaten moeten daarbij voldoen aan de technische productspecificaties van de oorspronkelijke producent. Als bijvoorbeeld bij een televisie het kleurenkanon defect is, moet het apparaat aangemerkt worden als afvalstof. Als een apparaat alleen esthetische schade heeft, bijvoorbeeld een deuk of kras op de buitenkant, dan wordt het niet als afvalstof aangemerkt.

Inrichtingsvergunning of melding

Als binnen een inrichting bedrijfsmatig activiteiten worden uitgevoerd die genoemd zijn in het Inrichtingen en vergunningenbesluit milieubeheer (Ivb) moet voor deze inrichting en activiteiten een vergunning Wet milieubeheer zijn afgegeven door het bevoegd gezag. Voor handelingen met afvalstoffen is over het algemeen Provinciale Staten van de betreffende provincie het bevoegd gezag.

Voor bepaalde activiteiten zijn algemene regels opgesteld in Algemene Maatregelen van Bestuur (AmvB). Indien de activiteiten van een bedrijf binnen de van toepassingscriteria van de AmvB vallen is op het bedrijf geen vergunningplicht van toepassing maar kan volstaan worden met een melding. Deze AmvB's zullen in de nabije toekomst worden vervangen door het Besluit algemene regels inrichtingen milieubeheer. Veelal vallen opslagplaatsen onder de AmvB "Besluit opslag- en transportbedrijven milieubeheer". Deze AmvB is echter alleen van toepassing op inrichtingen waar niet meer dan 35 kubieke meters afvalstoffen wordt opgeslagen. Tevens is het bewerken van afvalstoffen onder een dergelijke melding niet mogelijk. Het Besluit detailhandel en ambachtsbedrijven milieubeheer staat het repareren van huishoudelijke goederen toe. Kringloopwinkels kunnen hier bijvoorbeeld gebruik van maken.

WEEE directive en Bea/Rea

Het Nederlandse afvalbeleid voor elektrische en elektronische apparatuur is erop gericht een lekvrije verwijderingstructuur op te zetten, met zoveel mogelijk product- en materiaalhergebruik. In Nederland zijn sinds 1999 de importeurs en producenten van bepaalde elektrische- en elektronische apparatuur wettelijk verplicht gesteld een terugname- en verwerkingssysteem op te zetten.

Dit terugname- en verwerkingssysteem was tot 13 augustus 2004 geregeld in Besluit beheer verwijdering wit- en bruingoed uit 1999 (WEB). In verband met de inwerkingtreding van de Europese Richtlijn 2002/96/EG Waste of electrical and electronic equipment (WEEE-directive) is het WEB per 13 augustus 2004 vervangen door het Besluit beheer elektrische en elektronische apparatuur (Bea) en de Regeling beheer elektrische en elektronische apparatuur (Rea).

Terugnamestructuur

Om uitvoering te geven aan de verplichting uit het Besluit hebben enkele producenten en importeurs een eigen systeem opgezet. De overgrote meerderheid van de producenten en importeurs heeft zich aangesloten bij een van de volgende collectieve systemen:

- Stichting Nederlandse Verwijdering Metalektrische Producten (NVMP).
- Stichting ICT Milieu.
- Stichting recycling technologische apparatuur (RTA).

De hoofdactiviteit van NVMP is de uitvoering van het terugname – en verwerkingssysteem van huishoudelijk wit- en bruingoed. Hierbij is te denken aan koelkasten, televisies, kleine huishoudelijke apparaten en dergelijke. Particulieren kunnen hun apparaten gratis inleveren bij de detailhandel en milieustraten. NVMP zorgt ervoor dat deze afvalstoffen worden opgehaald en overgebracht naar centrale locaties. Op deze locaties worden de afvalstoffen gesorteerd op type apparaat om vervolgens naar verwerkers overgebracht te worden. Tot mei 2006 waren er circa 60 regionale overslag stations (ROS'en), dit is sinds mei 2006 gewijzigd in 12 regionale sorteercentra (RSC). De bekostiging van het systeem vindt deels plaats door een zichtbare verwijderingsbijdrage die klanten betalen bij aanschaf van een nieuw apparaat en deels door de producenten en importeurs zelf.

ICT milieu richt zich hoofdzakelijk op de terugname en verwerking van computer- en telecomapparatuur, zogenaamd grijsgoed. De terugnamestructuur is vergelijkbaar met die van NVMP. Er wordt gebruik gemaakt van dezelfde ROS'en/RSC's. Dit systeem kent geen zichtbare verwijderingsbijdrage, hetgeen betekent dat de inzameling bekostigd wordt door de producenten en importeurs.

Stichting recycling technologische apparatuur (RTA) is in 2004 opgericht nadat de producentenverantwoordelijkheid is uitgebreid met technologische apparaten. Voorbeelden hiervan zijn meet- en regelapparatuur en medische apparatuur. RTA heeft een contract afgesloten met een landelijk opererende afvalinzamelaar- en verwerker.

Bij levering van een nieuw apparaat neemt de producent of importeur het afgedankte apparaat mee en zorgt dat deze bij de verwerker terecht komt. Daarnaast is er de mogelijkheid om de apparaten op te laten halen door de verwerker.

Verwerking

In het Bea/Rea is ook opgenomen dat de verwerking van AEEA moet voldoen aan de voorschriften die zijn opgenomen in Annex II en III van de WEEE directive. In Annex II is opgenomen dat gevaarlijke onderdelen moeten worden verwijderd en is opgenomen hoe een aantal van deze gevaarlijke stoffen bewerkt moet worden. In Annex III zijn algemene voorschriften aan de verwerkingslocatie opgenomen.

De producenten en importeurs moeten jaarlijks opgeven welk percentage van de AEEA nuttig is toegepast of hergebruikt. Per categorie is hiervoor een minimum gesteld (van 50% tot 80%).

Handelsverbod

Op basis van het Bea/Rea geldt binnen Nederland een handelsverbod op (H)CFK-houdende koel- en vriesapparatuur. Daarnaast is er op basis van het Besluit Ozonlaag Afbrekende Stoffen (BOAS) een verbod op de uitvoer van (H)CFK houdende koel- en vriesapparatuur en onderdelen daarvan.

EVOA

Op de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen is de Europese Verordening 259/93 betreffende in-, uit en doorvoer van afvalstoffen (EVOA) van toepassing. Deze verordening kent verschillende regimes voor de in-, uit- en doorvoer van afvalstoffen. Voor afvalstoffen met een beperkt milieurisico die genoemd staan op de groene lijst (bijlage II van de EVOA) en bedoeld zijn voor nuttige toepassing geldt dat de ontvanger erkend moet zijn en dat de zogenaamde houderschapsinformatie bij het transport aanwezig moet zijn. Niet-Oeso-landen kunnen aangeven of ze een zwaarder regime willen voor deze afvalstoffen. Een aantal belangrijke bestemmingen, zoals China en een aantal Afrikaanse landen vereisen voor elektronica-afval een zwaardere procedure.

Voor afvalstoffen met een groter milieurisico die genoemd staan op de oranje (bijlage III) en rode lijst (bijlage VI), niet genoemde afvalstoffen en afvalstoffen die worden verwijderd geldt een kennisgevingsplicht. Voor de export van gevaarlijk afval naar niet-Oeso-landen en export voor verwijdering naar niet-Oeso-landen geldt een verbod.

BIA/RIA

Bedrijven die zich in Nederland bezighouden met het inzamelen, vervoeren, verhandelen of bemiddelen van bedrijfsafval of gevaarlijk afval moeten vermeld staan op een lijst van inzamelaars. Per 1 mei 2004 is dit geregeld in het Besluit inzamelen afvalstoffen (BIA) en de Regeling inzamelaars, vervoerders, handelaars en bemiddelaars van afvalstoffen (RIA). Om op deze lijst vermeld te kunnen worden moeten de bedrijven voldoen aan de volgende criteria:

- betrouwbaar
- kredietwaardig
- vakbekwaam

Bedrijven die afvalstoffen afgeven aan een persoon of bedrijf dat niet is geregistreerd of vergund voor de verwerking van afvalstoffen zijn eveneens in overtreding (artikel 10.37 Wet milieubeheer).